

Моята "идея" за казуса "арх. Кандулкова" - един историк приятел на архитектите

Проф. дин Румяна Михнева

Аз не съм човек от „колегията”. Аз съм историк.

Аз не съм била студент на доц. Кандулкова, но съм се научила много от нея, както и от други достойни нейни колеги – архитекти, за които опазването на паметта на България, на архитектурното и археологическо наследство, е не само професия, но и дълг.

Аз не съм преподавала на студентите на доц. Кандулкова, но съм работила с тях. Работила съм с тях в теренни експедиции и съм й завиждала. Преди няколко години с нея и други колеги – преподаватели и архитекти на наследството организирахме първия в страната уоркшоп на Трапезица за млади архитекти от трите водещи в специалността университета. Трябваше да сте там, в тази зала, за да видите невероятната й връзка с младите хора, откритостта в професионалната дискусия, честните отговори за допускани грешки и корупция. Тя формираше активни граждани, не само бъдещи архитекти! Още като студенти възпитаниците й виждат своята мисия. Работоспособността им ме удовлетворяше и караше даскала в мен да й завиждам като преподавател. Доц. арх. Кандулкова е един от най-добрите преподаватели и бих разширила констатацията си: не само в УАСГ. С нейния труд и постижения би се гордял всеки университет в света, от добрите при това.

Когато разбрах за решението й да участва в конкурс за това „проветриво” място, проведохме разговор, може тя да не го помни, но аз го запомних. Отговорът й защо го прави бе: ”Руми, нали човек трябва да направи нещо смислено в тоя живот, там съм нужна и ще съм полезна, а и ще се опитам да привлека повече млади хора, знаеш какъв огромен е генерационният разрыв...”

Знаех, защото като участник в групата към Парламента, която подготвяше новия ЗКН, бях наясно, че 20 години липсваше последователна политика за опазване на археологическото и архитектурно наследство особено в сферата на създаване на капацитет - системна реализацията на кадрите; смислени акции за предаване на опита на предходните архитекти на наследството. Беше се отворила пропаст, която трудно щеше се запълни, особено по време на стойтелния бум до 2008.

Знаех, защото по Закон предстояше, нещо, за което и до момента Правителството нехает – вменената му от ЗКН задължителна „инвентаризация” на наследството, за да не се думкаме в гърдите, че имаме 39 000 паметника, а видим колко са оживелите по време на прехода „паметниците”, колко не са се саморазрушили и изчезнали въобще, за да се опишат останалите и включат данните в готвения електронен регистър на наследството.

Знаех, защото бях участвала в създаването на НПО, което искаше да се възстанови приемствеността в подготовката на специалисти по опазване на наследството и традицията на теренни проучвания и експедиции модела на НЕК "ЮНЕСКО", които бяха формирали цялата плеяда от водещи в момента български архитекти, археолози, етнолози, езиковеди, фотографи, геодезисти и пр. Всички водещи специалисти в момента са минали през школата на НЕК, участвали са като студенти в терените на Националния експедиционен клуб „ЮНЕСКО” (НЕК-ЮНЕСКО). Там бяха се допълвали знанията от аудиторите създали български кадри за опазване на наследството – едно неформално образование чрез предаване на знанията на предходните поколения. Днес го наричат

"Learning by doing" - учене чрез правене, учене не терен. Сега ЕС развива аналогични практики, а България, в която през 70-80-те години България бе водеща – страна модел и получаваше адмирации от ЮНЕСКО, не само чене го прави, но и малкото усилия в тази посока на граждански сдружения не се посрещат с добро око от администраторите! А преди години именно в тези експедиции се възпитава ядрото на невероятните специалисти на страната ни, които и до днес са запазили младостта на духа си и искат да предадат знанията си на младите колеги.

Знаех и вярвах, че при намиране на липсващия ресурс, за което се водеха разговори с министър Т. Дончев от името на Сдружението на общините, именно арх. Кандулкова ще организира и ръководи методически този процес, защото от него ще се роди новата силна и на световно ниво колегия на архитекти на наследството, защото дори като администратор, тя не бе бездейна и безучастна. Знаеше, че е „учител” и е уважавана от всеки един, когото е срещала в аудиторията или ателието си. Твърдя го без резерва. Работила съм в различни граждански акции с нейни възпитаници, които днес са и мои приятели, знам отношението им и им вярвам както и тя.

Какво говореше колегията при назначаването ѝ: че е ученик на проф. Т.Кръстев и може би ще бъде под негово влияние, но пък той е наистина топ-професионалистът в тази сфера, макар да не го споменаваха винаги с добро за периода, когато е ръководил института – НИПК, знаеха обаче и друго - "началниците" с нея ще видят зор, тя е неподкупна.

Какво говореха студентите ѝ при назначаването ѝ: че вероятно ще привлече млади хора в института, може заплатите там да са мизерни, но иси заслужава, защото ще научат там „занаята”.

Какво говореха за нея в общините – те познаваха практиките отпреди - или чакаш или намираш разни други вратички – политически, лобистки и т.н., за да минат проектите ти. И нея тези „номера” спряха. Мърмореха срещу въведените новиправила и такси, но усетиха, че така е по-смислено и нещата стават. След няколко месеца се успокоиха. Бяха повярвали на арх. Кандулкова.

Не знам колко от колегите ѝ ще я подкрепят, но вярвайте това ме интересува!

Не знам дали някой ще прочете писмото ми, но вярвайте ми, пиша го, защото искам да крещя на висок глас! Защото съм истински възмутена, защото този подход като историк ми е познат – това е истинска репресия скрита зад заповед, основана на формални, неверни и мръснишки подобрани извън контекста „констатации”.

Не знам дали в едно Министерство, където е започнал професионалният ми стаж, разбират тъпотата на заповед за дисциплинарно уволнение на един свестен човек, комуто са вменили вини, типични за времето на процесите в СССР през 30-те години, а „конкретиката” за заповедта е унизителна не за нея, а за министъра Рашидов, който е позволил посредствеността да триумфира по офисите на подчиненото му ведомство с ужасяващи размери, който толерира „военни” порядки, които не могат да имат място в една гражданка администрация, която за времето на престоая си в онзи голям, хладен и тъмен кабинет не съумя да види, че да се ръководи това ведомство е нужно не само да се думкаш да гърдите, че си велик скулптор и да можеш юнашки да си парнираш в компании с истинските „мъже”, но най-вече е нужно да си не само природно, но и дефакто начетен. Че трябва да си чувствителен и да водиш диалог с различни от теб творци като с приятели и партньори, защото и те вървят но трънливия път на творчеството, имат мисия и цели и са меки, чувствителни и честни люде!

Министре Рашидов, проваляте се на поста си! Проваляте се от това, че губите „личностите” около себе си, а от това губи и България. Вие позволявате да бъдат гонени, преследвани и унищожавани "добрите"! Дано като личност имате файда да заемате този пост, като държавник нещо Ви куца.

Не знам дали някой вече е уведомил министър-председателя, че хора от правителството му са посегнали на достойнството, честта и наранили един прекрасен професионалист и човек, с когото можеш да бъдеш сигурен във всяка критична ситуация, защото е честен, добър и изявен лидер, един истински по дух и дейност български „учител”.

Господа властимащи, срамувам се в момента, възмуствам се и вярвам, че ще се свестите – с такива като доц.арх. д-р Йорданка Кандулкова правителства и институции се гордеят, а вие?!

Господин Рашидов, вие заявихте, че не се интересувате от наследство и култура, имате си на това място свои приоритети, не ги споделям и ще кажа как бихме могли да развиваме културен туризъм с паметници, които искате да се превръщат в кич от медийни любимци, а не да се съхраняват. Съветът на Европа вече е обезпокоен от ставащото у нас. Не може да продължаваме така урбулешката с опазването. Не само Несебър ще престане да бъде в листата на ЮНЕСКО, ще последват и други актове, защото губим професионалното си отношение към наследството, а Вие не искате до себе си умни професионалисти. Те създават „проблеми”. Помнители онзи стар виц „има човек-има проблем...”. Дотам ли го докарахте, Вие, убеденият ужким демократ?! Стилът на тази заповед не е мъжки, а типично пересивен. Отменете я!

Господин Борисов, дисциплинарното уволнение на най-добрия, не е грешка. Това е подлост. Издърпайте нечии уши! От Ваше име стават тези простотии в държавата. В нея не може да се работи на всички нива като във военно поделение или пожарна команда. От Ваше име всички новоизлюпени администратори се опитват да ни превърнат в свои подчинени, а ние заедно с Вас, сме граждани на една демократична Република и би трябвало не да "служим" и на "козируваме", а да участваме в общ обществен процес и дебат! Всеки отговорен български професионалист, а те са стотици хиляди има мисия и отговорности, дори и да говорят на различни езици. Ние „виждаме” гражданската си мисия и цел и „чуваме” доброто. Отворете ушите и очите си! Лоши администратори крият от Вас собственото си управленско безсилие!

Колеги, млади или не, нека „казусът Кандулкова” не ви обезвери. Всеки Път има отсечки с повишена трудност, но сега и тук, солидарната ни реакция ще е принос както към миналото така и към бъдещето на „наследството” и на гражданите на България. Бъдете верни на целите си, колеги!

Лишен от подкрепа всеки от нас е слаб.

В.Търново,април 2009, "работилница" по наследство за млади архитекти.
проф.Маргарита Коева и доц. Й. Кандулкова.